

RIITTÄÄKÖ »ETT ÖGONBLICK» NÄYTÖKSI MERKONOMILTA EDELLYTETYSTÄ KIELITAIIDOSTA

MARITA HÄRMÄLÄ

VÄITÖKSENALKAJAISESITELMÄ
JYVÄSKYLÄN YLIOPISTOSSA 19.
SYYSKUUTA 2008

Väitöskirjani otsikossa esitetty kysymys »Riittääkö *Ett ögonblick* näytöksi merkonomilta edellytetystä kielitaidosta?» kuvaa mielestäni varsin osuvasti yhtä näyttötutkintojärjestelmän mielenkiintoisimmista ongelma-alueista. Vaikka kielitaidon tarpeellisuus työelämässä yleensä tunnustetaan, herättävät kysymykset eri kielten keskinäisestä tärkeydestä ja siitä, missä työtehtävissä kielitaitoa voidaan ylipäättään edellyttää monenlaisia mielipiteitä puolesta ja vastaan. Millaista kielitaitoa esimerkiksi merkonomilta tulee vaatia, ja pitäisikö jokaisen työntekijän, kuten muurarin, maalarin ja kondiittorin osata edes jonkin verran

jotain itselleen vierasta kieltä? Otsikon kysymys tuleekin ymmärtää koskemaan ei vain työelämässä tarvittavaa ruotsin kieltä vaan vieraiden kielten taitoa yleensä. Työperäisen maahanmuuton lisääntyessä ovat kysymykset kielitaidosta ja sen riittäväydestä ajankohtaisia myös suomen kielen taidon osalta. Pohdittavaksi tulee tällöin, millaista suomen kielen taitoa näyttötutkinnon suorittaneelta maahanmuuttajalta tulee vaatia, jotta se riittäisi työelämässä?

Näyttötutkinnot ovat toisen asteen ammatillisia tutkintoja, joita on voinut suorittaa aikuiskoulutuksessa vuodesta 1994 ja nuorisoasteella syksystä 2006 lähtien. Näyttötutkintoja on kahdeksalla ammattialalla ja kolmella eri tasolla. *Ammatilliset perustutkinnot* ovat niin sanottuja alalletutkintoja, joille on ominaista laaja-alaisen

▷

perusosaamisen tuottaminen. Perustutkinnot antavat myös jatko-opintokelpoisuuden ammattikorkeakouluihin ja yliopistoihin. *Ammattitutkinnoissa* puolestaan osoitetaan alan ammattityöntekijältä edellytetty ammattitaito, minkä saavuttaminen vaatii vähintään kolmen vuoden työkokemusta. *Erikoisammattitutkinnot* edellyttävät vähintään viiden vuoden työkokemusta. Suosituimpia tutkintoja olivat vuonna 2007 sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, johtamisen erikoisammattitutkinto ja myynnin ammattitutkinto. Liiketalouden perustutkinto oli neljänneksi suosituin.

Oleellisin ero aikuisten ja nuorten näyttötutkintojen välillä on, että nuorisoasteella osaamisen kehittyminen osoitetaan koulutuksen eri vaiheissa järjestetyissä arviointitilaisuuksissa, jotka liittyvät usein työssäoppimisjaksoihin. Aikuiskoulutuksessa sen sijaan ammattitaito osoitetaan tarkoitusta varten järjestetyissä tutkintotilaisuuksissa, joihin kuka tahansa voi tulla näyttämään ammatillisen osaamisensa sen hankkimistavasta riippumatta. Tutkinnon suorittaja voi halutessaan myös osallistua tutkintoon valmistavaan koulutukseen, jota järjestävät muun muassa aikuiskoulutuskeskukset, nykyiset aikuisopistot. Erityisesti oppisopimuskoulutus on nykyisin suosittua, sillä yrityksille se on joustava tapa kohottaa henkilöstönsä osaamistasoa.

Näyttötutkinnoissa tutkinnon suorittajan ammattitaito tulee arvioida pääsääntöisesti suoraan vastaavasta työtoiminnosta. Näyttöympäristön tulee siksi olla mahdollisimman realistinen ja arviointimenetelmien ensisijaisesti laadullisia, kuten havainnointia, haastatteluita ja aikaisemmin dokumentoituja näyttöjä. Tämä tarkoittaa, että perinteisiä koulumaisia kokeita ja tenttejä ei tulisi käyttää. Perustutkinnoissa osaaminen arvioidaan 5-portaisella asteikolla, ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa asteikolla hyväksytty/hylätty. Perustutkinnoissa tut-

kinnon perusteet määrittelevät kiitettävän ja tyydyttävän tasoisen osaamisen, väliportaiden kuvausten laadinta on annettu tutkinnon järjestäjän tehtäväksi.

Oma kiinnostukseni aikuisten näyttötutkintoihin ja erityisesti merkonomilta edellytettyyn kielitaitoon juontaa juurensa edellisestä työpaikastani, Jyväskylän aikuisopistosta, jossa työskentelin kouluttajana lähes 15 vuotta. Opetin Jaossa muun muassa ruotsin kieltä merkonomeille sekä toimin ilta- ja oppisopimusryhmien vastuukouluttajana. Lukujärjestysten laadinta, opiskelijoiden ohjaaminen ja koulutuksen yleisestä sujumisesta huolehtiminen mahdollistivat monipuolisen kuvan saamisen tutkintorakenteesta ja siihen sisältyvästä osaamisesta. Ruotsin kielen opettajana suurimpia haasteita olivat opiskelijoiden monenkirjava kielitaito, kieliopintoihin käytettävissä olleiden tuntien vähäisyys varsinkin oppisopimusryhmissä sekä jatkuva kiire. Opiskelijat olivat kuitenkin lähes poikkeuksetta innostuneita sekä ruotsin että englannin kielestä ja kokivat tarvitsevansa kielitaitoa työtehtävissään. Erityisellä lämmöllä muistelen niitä opiskelijoita, jotka koulutukseen tuleksaan eivät osanneet kumpakaan kieltä, mutta jotka olivat vakaasti päättäneet oppivansa niitä sen verran kuin tutkinnon suorittamiseksi vaadittiin.

Joskus kuitenkin kielitaidon vähäisyys tai sen kokonaan puuttuminen osoittautuivat tutkinnon suorittajalle ylitsepääsemättömäksi esteeksi. Tällaisissa tilanteissa jouduttiin pohtimaan yhtä koko näyttötutkintojärjestelmän perimmäisistä kysymyksistä: mitä ammattitaito itse asiassa on ja millainen osaaminen tekee työntekijästä ammattitaitoisen? Onko olemassa jotain sellaista osaamista, minkä puuttuminen ei välttämättä estä tutkinnon suorittajaa hoitamasta työtehtäviään? Onko esimerkiksi kielitaito sellainen osa ammattitaitoa, jota kaikilta työntekijöiltä ei voida vaatia?

Ammattitaidon sisältöön vaikuttaa oleellisesti se, kenen tarpeista lähtien ammattitaitoa tarkastellaan. Työelämän ja työmarkkinoiden käsitykset saattavat erota paljonkin koululaitoksen ja yksilön käsityksistä. Myös kielitaito saa eri tilanteissa erilaisia merkityksiä. Kieltenopettajalle kielitaito merkitsee todennäköisesti eri asioita kuin kaupan kassalle. Kieltenopettajille esimerkiksi kielen virheettömyys, sujuvuus ja sanaston laajuus voivat olla keskeisiä kriteereitä yksilön kielitaitoa arvioitaessa. Kaupan kassalla sen sijaan tärkeintä on, että myyjä osaa vähäisen kielitaitonsa avulla rahastaa asiakkaan ostokset oikein, pyytää korttiostokseen allekirjoituksen sekä hyvästellä asiakkaan.

On ensiarvoisen tärkeää, että tutkinnon tuottama pätevyys ja työmarkkinoiden työntekijän osaamiselle asettamat vaatimukset kohtaavat. Työelämän muutokset ovat nykyään kuitenkin niin nopeita, että koulutus ei pysty reagoimaan niihin kyllin nopeasti. Nykyinen ammattitaitokäsitys korostaa kapea-alaisten, yhteen työtehtävään sidoksissa olevien kompetenssien sijasta entistä enemmän myös erilaisia työelämävalmiuksia. Ongelmanratkaisutaito, kyky hallita ajankäyttöä, vuorovaikutus- ja kommunikointitaidot sekä luovuus ja visiointikyky ovat tällaista osaamista. Tavallista nykyisin on, että yksilöllä on työuransa aikana useampi kuin yksi ammatti, mikä puolestaan edellyttää häneltä oma-aloitteista, jatkuvaa itsensä kehittämistä ja uuden oppimista. Monialaosajat ja »hyvät tyypit» ovat vahvoilla työtilaisuuksista kilpailtaessa.

Kielitaidon tarpeellisuus työelämässä on todettu monissa tutkimuksissa. Yleensä kielitaitoa on tällöin kuitenkin tarkasteltu ennen kaikkea akateemisissa ja korkeasteen ammateissa. Kuitenkin myös niin sanotuilla työntekijäasteella kielitaitoa tarvitaan nykyisin yhä enemmän. Myyjä,

linja-auton kuljettaja, matkatoimistovirkailija ja lähihoitaja ovat vain muutamia esimerkkejä ammateista, joissa vieraat kielet ovat nykyisin osa työntekijän arkipäivää ainakin Etelä-Suomen suurissa kaupungeissa. Mainituissa ammateissa työntekijän kielitaidolle ei kuitenkaan voida asettaa samanlaisia vaatimuksia kuin esimerkiksi jonkin suuren yrityksen markkinointi- tai viestintäpäällikölle. Kuitenkin myös vaatimaton kielitaito on kielitaitoa. Joissain tilanteissa voi esimerkiksi *Ett ögonblick* riittää tilanteen hoitamiseen asiakasta tyydyttävällä tavalla.

Näyttötutkintojen kielitaitovaatimuksissa on varsin suuria alakohtaisia eroja. Esimerkiksi vuonna 2006 selkeä kielitaitovaatimus sisältyi vain hieman yli puoleen näyttötutkinnoista (55 %). Kielitaitoa edellytettiin erityisesti matkailu-, ravitsemis- ja talousalalla sekä kaupan ja hallinnon alalla. Sen sijaan esimerkiksi rakennus- ja sähköalan perustutkinnoissa ei tutkinnon suorittajan kielitaidolle asetettu selkeitä vaatimuksia.

Liiketalouden perustutkinnossa kielitaito sisältyy kaikille pakollisessa liiketalous ja hallinto -osassa kiitettävään ammatilliseen osaamiseen. Tyydyttävällä tasolla kielitaitoa ei vaadita. Kaikille yhteisen osan voi näin ollen suorittaa myös ilman kielitaitoa. Kiitettävässä osaamisessa edellytetään, että: »Tutkinnon suorittaja osaa yrityksen toimintamuotoihin liittyvän perussanaston toisella kotimaisella ja yhdellä vieraalla kielellä, jotta hän osaa esimerkiksi esitellä yritystään ja työtään, palvella ja myydä sekä käsitellä asiakirjoja.» Kuvaus on varsin ympäröivä eikä se tee esimerkiksi eroa toisen kotimaisen ja vieraan kielen vaatimustason välille.

Varsin yleisellä tasolla olevaa kuvausta selittää ehkä osaltaan merkonomin työtehtävien moninaisuus. Merkonomi voi työskennellä hyvin erilaisissa työteh-

tävissä, esimerkiksi myyjänä, myymälänhoitajana, sihteerinä, kirjastovirkailijana, kirjanpitäjänä ja palkanlaskijana. Siksi ei olekaan yllättävää, että eri tutkinnon järjestäjät ovat päätyneet erilaisiin ratkaisuihin sekä näyttötehtävissä että suoritusten arviointikriteereissä. Seuraavat neljä esimerkkiä havainnollistavat niitä tehtäviä ja arviointikriteereitä, joita tutkinnon järjestäjät ovat käyttäneet merkonomin englannin ja ruotsin kielen taitoa arvioidessaan. Aineistossani näyttötehtäviä oli yleensä kaksi. Kirjallinen tehtävä oli useimmiten liikekirjeen laadintatehtävä ja suullinen keskustelu-, esittely- tai myyntitehtävä. Tehtävien suoritusolosuhteet vaihtelivat kielistudiosta ja luokkahuoneesta työpaikalla tai kotona suoritettaviin etätehtäviin. Arviointiasteikot olivat neljän tyyppisiä.

Tutkinnon järjestäjät voitiin jakaa neljään eri ryhmään käytettyjen arviointiasteikkojen perusteella. Yksi tutkinnon järjestäjä käytti hyväksyty/hylätty -asteikkoa. Hyväksytylle suoritukselle oli laadittu omat kriteerinsä. Osittain samaa periaatetta käyttivät ne kaksi tutkinnon järjestäjää, jotka noudattivat tutkinnon perusteiden kiitettävän ja tyydyttävän tason kriteereitä sellaisenaan. Seitsemän tutkinnon järjestäjää oli laatinut useampiportaisen arviointiasteikon. Kahdella tutkinnon järjestäjällä asteikko oli kolmiportainen, viidellä viisiportainen. Eri asteikkotyyppejä kuvaava nimitys on diassa merkitty kunkin tehtäväesimerkin otsikkoon.

Ensimmäisessä esimerkissä (1) tehtävänä oli laatia vastaus yritykseen tulleeseen, tietokonepöytiä koskevaan tiedusteluun. Tehtävä on hyvin todennäköinen merkonomin kielitaitoa edellyttävä työsuoritus, mutta toteutustapa tekee siitä koulukoemaisen. Vastausaika oli yksi oppitunti ja tehtävä suoritettiin valvotuissa olosuhteissa. Tutkinnon suorittaja sai halutessaan käyt-

tää sanakirjaa ja valmiita asiakirjamalleja vastausta laatiessaan. Tehtävässä korostuu liikeviestinnän sanaston hallinta, mikä näkyy myös arviointikriteereissä. Hyväksytyä suoritusta kuvaa lisäksi kielen virheettömyys. Myös hylättyä suoritusta arvioidaan rakenteiden ja sanaston osamisen perusteella. Kirjeeltä ei vaadita standardin mukaista asettelua, mikä lisäisi kuitenkin huomattavasti tehtävän työelämälähtöisyyttä. Tutkinnon järjestäjän arviointikriteerit perustuivat hyväksyty/hylätty -skaalaan. Hyväksytyt suoritukset kriteerit ovat kuitenkin varsin korkeat suhteessa tutkinnon perusteissa edellytettyyn ruotsin kielen osaamistasoon. Eurooppalaisen viitekehysten taitotasoaasteikolla arvioitaessa hyväksyty suoritus vastaisi jopa tasoa B2 itse tehtävän sijoituessa viitekehysten tasolle A2-B1.

Toisessa esimerkissä (2) tehtävä on selkeästi kaksiosainen. Siinä tutkinnon suorittaja kertoo itsestään ja työpaikastaan annettujen apusanojen avulla. Tehtävän sai valmisteltavaksi noin viikkoa ennen tutkintotilaisuutta. Itse näyttötilanne kesti noin 10–15 minuuttia, jonka aikana tutkinnon suorittaja kertoi pyydytetyt asiat ja vastasi arvioijan hänelle esittämiin kysymyksiin. Arvioijana oli kielenopettaja tai joku muu kielitaitoinen opettaja. Tutkinnon perusteista kopioidut kiitettävän tason arviointikriteerit korostavat oman alan sanaston hallintaa. Tutkinnon järjestäjä ei ollut laatinut arviointikriteereitä muille osaamistasoille. Ympäripyöreytensä vuoksi kiitettävän tason kriteeriä on mahdollista tulkita monin eri tavoin, omia subjektiivisia mieltymyksiään painottaen. Kiitettävän osaamisen vaatimustaso on hieman matalampi kuin edellisessä esimerkissä. Lisäksi valmistautumisajan pituus tekee tehtävästä vähemmän stressaavan kuin edellä.

Esimerkki 1.

1) Minimitasoa arvioiva: arviointiasteikko hyväksytty / hylätty

Tehtävä: A2-B1

Taustatiedot: Olet saanut tiedustelufaksin Olles Datorer Ab:ltä. He ovat kuulleet yrityksestänne liike-tuttavaltaan ja ovat kiinnostuneita tietokonepöydistä. He pyytävät uusinta esitettänne ja hinnastoanne. He tiedustelevat myös toimitusaikanne ja mahdollista määräalennusta.

Olles datorer Ab
Storvägen 27
S-41831 GÖTEBORG, SVERIGE

Tehtävä: Vastaa faksiin kirjeellä. Viittaa heidän faksiinsa 15.2.2002. Päivää faksi tälle päivälle. Kiitä tiedustelusta ja kerro, että liität ohene uusimman hinnastonne ja esitteenne. Kerro, että toimitusaikanne on noin 2-3 viikkoa. Kerro myös, että annatte 3 % määräalennuksen, jos tilaus on enemmän kuin kymmenen pöytää. Yrityksesi on

Pelles Byråmöbler Ab
Strandgatan 15
FIN-65200 VASA

Arviointikriteerit: B2 – A1/<A1

Hyväksytty: Rakenteiden ja sanaston hallinta on riittävää, jotta kielellinen informaatio välittyy oikein. Standardiasettelua ei vaadita. (B2)

Hylätty: Kirjallinen viestintä ei ole ymmärrettävää. Rakenteissa ja alan sanastossa on suuria puutteellisuksia, jotka aiheuttavat väärinkäsityksiä. (A1/<A1)

Esimerkki 2.

2) Minimi- ja maksimitasoa arvioiva: vain kiitettävä kriteeri tutkinnon perusteista

Tehtävä 1a. : A2

Lämmittelytehtävä: kerro itsestäsi englanniksi

- ikä
- perhesuhteet
- asuinpaikka
- harrastukset
- yms. tilanteen mukaan

Tehtävä 1b. : B1-B2

Kerro työstäsi ja työpaikastasi

- työpaikka
- sijainti
- omistuspohja
- työntekijöiden määrä
- miesten / naisten osuus
- asiakkaat
- tuotteet / palvelut
- omat työtehtävät
- työajat
- vuorotyö / liukuva työaika / yms. kaikkea mahdollista
- näytön suorittajasta riippuen

Arviointikriteeri: B1

Kiitettävä: Osaa yrityksen eri toimintamuotoihin liittyvän sanaston toisella kotimaisella ja yhdellä vieraalla kielellä, jotta osaa esim. esitellä yritystään ja työtään, palvelua ja myydä sekä käsitellä asiakirjoja.

Myös kolmannen esimerkin (3) tehtävä on kaksiosainen sisältäen sekä kirjallisen ennakkotehtävän että suullisen näyttökustelun. Tehtävän kirjallinen osuus on tyyppillinen liikekirjeen laadintatehtävä. Sen sijaan suullisen tehtävän sisältö jää tehtävänannosta melko epämääräiseksi. Tutkinnon suorittajalle kerrotaan ainoastaan, että näyttökustelu liittyy kirjalliseen ennakkotehtävään. Näyttötilanteen voi näin ollen olettaa olevan tutkinnon suorittajalle varsin stressaava. Suorituksen arvioi pääsääntöisesti joku muu kuin kieltenopettaja ja siksi arvioijalle oli laadittu tarkempi ohjeistus niistä seikoista, joihin arvioinnissa tuli kiinnittää huomiota. Tutkinnon järjestäjän »viralliset» arviointikriteerit ovat 3-portaiset ja niissä korostuu sanaston hallinta. Kiitettävä osaamistaso on varsin korkea ja tyydyttävälläkin tasolla edellytetään A2-tasoisia kielitaitoa.

Neljännän esimerkin (4) tehtävä suoritettiin kielistudiassa. Vastaus- ja valmistautumisaikaa oli runsaasti. Itsestä kertominen ja työhön opastus ovat tilanteina aidon tuntuisia. Toteutustapa tekee tehtävästä kuitenkin koulumaisen, sillä tehtävä suoritettiin yksinpuheluna tehtävän laatijan kirjoittaman käsikirjoituksen pohjalta. Tutkinnon järjestäjällä oli 5-portaiset arviointikriteerit sekä A- että B-kielelle että eri osataidoille. Tässä esimerkissä on puhumisen arviointikriteerit A-kielelle. Kriteerit ovat sisällöltään varsin monipuoliset. Erityisesti niissä kiinnitetään huomiota kielen sujuvuuteen ja ymmärrettävyyteen. Kiitettävä osaamistaso on kuitenkin varsin korkea.

Tehtäväesimerkit antavat jonkinlaisen käsityksen niistä eri tavoista, joilla merkonomien kielitaitoa tutkintotilaisuuksissa arvioidaan. Käytänteiden kirjavuuteen on epäilemättä vaikuttanut valtakunnallisen

ohjeistuksen epäselkeys arvioinnin kohteista ja kriteereistä. Tutkinnon järjestäjille on näin haluttu kenties antaa liikkumavaraa alueellisten ja paikallisten erityispiirteiden huomioimiseen tutkintoa järjestäessään. Voidaan kuitenkin kysyä, eikö tehtävien sisällön ja suoritusedinösuhteiden epäyhtenäisyys ole vakava uhka arvioinnin luotettavuudelle? Tutkinnon suorittajan kannalta ei ole oikeudenmukaista eikä eettisesti hyväksyttävää, että hän voi tutkintopaikan valinnalla vaikuttaa siihen, tarvitseeko hänen esimerkiksi lainkaan osoittaa ruotsin kielen taitoaan tutkintotilaisuudessa. Arviointikäytänteiden yhdenmukaisuutta tulisikin viipymättä lisätä. Tavoitteena ei tarvitse olla koko näyttöarvioinnin tiukka standardisointi, vaan sellaisten yhdessä sovittujen käytänteiden aikaansaaaminen, joilla ohjeistettaisiin tutkinnon järjestäjiä näyttötehtävien laadinnassa, tutkintotilaisuuksien järjestämisessä ja suoritusten arvioinnissa. Kielitaidon vaatimustaso näyttötutkinnoissa tulisi ilmaista yhtenäisesti, esimerkiksi Eurooppalaisen viitekehyksen taitotasosteikkoja hyödyntäen. Näin ollaankin jo tekemässä nuorisosteella. Tänä vuonna uudistetussa rakennusalan perustutkinnossa on kielitaitovaatimukset ilmoitettu jo viitekehyksen taitotasosteikolla.

Vaatimus tutkintotilaisuuksien järjestämisestä työpaikoilla asettaa suuria vaatimuksia myös arvioijien kouluttamiselle, etenkin silloin kun kielitaitoa arvioi joku muu kuin kieltenopettaja. Erityisen haasteellista kielitaidon arvioinnin kannalta on lisäksi näyttötutkintojen antaman jatko-opintokelpoisuuden toteutuminen. Antaako näyttötutkintona suoritettu ammatillinen tutkinto riittävän pohjan korkea-asteen kieliopintoihin? Miten eri kouluasteiden välinen jatkumo voidaan turvata myös aikuisten näyttötutkinnoissa?

Esimerkki 3.

3) Tutkinnon perusteiden mukaan arvioiva: ympäripyöreät 3-tasoiset kriteerit (kiitettävä, hyvä, tyydyttävä)

Tehtävä: kirjallinen A2-B1, suullinen ??? *

Laadi kysely englanniksi ulkomaiselle yritykselle. Kirjoita se sähköpostimuotoon. Voit vapaasti valita / keksiä yrityksen, joka sopii LH-näytössä kuvaamaasi yrityksen toimialaan.

Pyydä tietoa yrityksen tarjoamista tuotteista tai palveluista.

- kerro jotain yrityksestäsi
- kerro miksi lähestyt juuri kyseistä yritystä
- mainitse syy, miksi olette kiinnostuneita kyseisestä tuotteesta /palvelusta
- pyydä lisää tietoa asiasta, esim. luettelo, esite
- kerro, mihin mennessä odotat vastausta

Näytön suullinen osa liittyy kirjalliseen tehtävään ja se suoritetaan LH-näytön yhteydessä. Suullinen näyttökeskustelu on jatkoa tekemäsi kirjalliseen näyttötehtävään. Varaudu keskustelemaan lähettämästäsi asiakirjasta englanniksi. Keskustelussa voi tulla esiin lisäkysymyksiä aiheesta, ehdotuksia, joku ongelmatilanne jne. Ole puhetilanteessa aktiivinen ja palvelualtis!

Englannin suullinen näyttö (10–15 minuuttia) sisältyy jo sinulle varattuun näyttöaikaan. Varaa reilusti aikaa.

* tehtävänannon epätarkkuudesta johtuen ei tehtävän vaikeustasoa voitu arvioida

Arviointikriteerit: B2+ – A2

Kiitettävä: Hallitsee liike-elämän sanaston hyvin ja osaa vaivatta toimia työyhteisönsä eri tilanteissa.

Hyvä: Hallitsee perussanastoa siten, että osaa toimia hyvin oman työyhteisönsä tavallisimmissa tilanteissa.

Tyydyttävä: Osaa kielen perussanastoa jonkin verran ja selviää oman työyhteisönsä tavallisimmissa tilanteissa.

Esimerkki 4.

4) Holistista täsmäarviointia toteuttava: 5-portainen, holistinen arviointiasteikko

Tehtävä 1a.: A1-A2

KERRO ITSESTÄSI ENGLANNIKSI. Ohessa vihjeitä aiheesta. Voit puhua laajemminkin.

- nimi, ikä, missä olet syntynyt
- asuminen, perhe, vapaa-aika
- opiskelu- ja työhistoria, toiveammatti

Tehtävä 1b.: A2

TYÖHÖNOPASTUS: Työpaikallasi on tullut uusi, ulkomaalainen työntekijä. Tehtävänäsi on perehdyttää hänet työhönsä esim. seuraavin ohjein. Vahvennettujen sanojen täytyy sisältyä opastukseen.

- Saanko **esittäytyä**. Nimeni on (kerro nimesi!). Haluaisin kertoa sinulle joitakin asioita tehtävistäsi. Kuten tiedät, **yrityksemme** on jo 20 vuotta vanha. Olemme toimineet näissä **toimitiloissa** jo 10 vuotta. Yrityksemme aloitti **toimintansa** keskikaupungilla.
- **Työpäiväsi** alkaa klo 8.00
- Sinä työskentelet samassa **huoneessa** minun kanssani.
- Huone on toisessa kerroksessa.
- Tule, näytän sinulle huoneen. Tätä tietä, ole hyvä.

Arviointikriteerit: B2-A1 (A-kieli)

K5 Tullee hyvin toimeen arkisissa kielenkäyttötilanteissa ja selviytyy melko hyvin odottamattomissakin viestintätilanteissa; puheenvuorot ovat sujuvia, yhtenäisiä, luontevan pituisia. Erottaa puheessa muodollisen ja epämuodollisen kielimuodon.

H4 Tullee toimeen arkisissa kielenkäyttötilanteissa ja saattaa selviytyä melko hyvin odottamattomissakin viestintätilanteissa; puheenvuorot melko sujuvia ja yhtenäisiä.

H3 Selviytyy hyvin arkielämän puhetilanteissa ja kohtalaisesti myös rutiinomaisissa työtilanteissa. Joutuu vain harvoin jättämään jonkin asian sanomatta tai käyttämään paljon aikaa asiansa ilmaisemiseen. Puhuu ymmärrettävästi ja melko sujuvasti.

T2 Selviää tavallisimmassa käytännön puhetilanteissa. Puhuu ymmärrettävästi, mutta kuulijalta voidaan vaatia vielä jonkin verran totuttelua. Puhe voi olla hitaahkoa, mutta epäluonteivia katkoja ei enää esiinny kovin paljon. Tullee ymmärretyksi, vaikka ilmaus ei aina olekaan aivan kohdekielenmukainen. Pystyy kiertämään useat kohtaamansa viestintävaikeudet.

T1 Osaa kertoa itsestään ja kuvailla elinolojaan ja liiketalouden alan työtehtäviä.

MARITA HÄRMÄLÄ *Riittääkö Ett ögonblick
näytöksi merkonomilta edellytetystä kielitaidos-
ta? Kielitaidon arviointi aikuisten näyttötutkin-
noissa.* Jyväskylä Studies in Humanities 101.
Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto 2008

Kirjoittajan yhteystiedot:

*Soveltavan kielentutkimuksen laitos, PL 35,
40014 Jyväskylän yliopisto*

Sähköposti: *marita.harmala@campus.jyu.
fi*